

דף הנחות:

- בתשובתיכם התבססו על ההנחות הבאות, אלא אם כן מניסוח השאלה עולה במפורש אחרת:
1. המסים מוטלים על הפרטים בלבד, אין מסים עקיפים וסובסידיות וכל הרווחים מחולקים.
 2. שער הריבית הריאלי חיובי (= גדול מאפס).
 3. הצריכה הפרטית תלויה בהכנסה הפנויה ובשער הריבית.
 4. ההשקעה תלויה בשער הריבית ובתוצר הלאומי.
 5. כאשר מדובר במשק שנמצא באבטלה, יש להניח כי הוא יימצא באבטלה גם לאחר השינויים המפורטים בשאלה.
 6. המשק מצוי תמיד במצב של שיווי משקל. כל שינוי אקסוגני מביא את המשק לשיווי משקל חדש באופן מיידי. אין שינוי אקסוגני פרט לאלה המתוארים בשאלה.
 7. בכל השאלות הנוגעות למודל קיינס מתווספות ההנחות הבאות:
 - 7.1. במשק מוטל מס קבוע בלבד, כלומר אין מס יחסי.
 - 7.2. הנטייה השולית להוציא, MPE , קטנה מ-1.
 8. מערכת הבנקים מצויה תמיד בדיוק בגבול הרזרבה הדרוש. כל שינוי אקסוגני מביא את המערכת מיד לגבול הרזרבה. ההתאמות נעשות באמצעות פיקדונות עובר ושב.
 9. הציבור מחזיק סכום קבוע במזומן.
 10. היצע הכסף (היתרות הנומינליות) קשיח לחלוטין ביחס לשער הריבית ונקבע על ידי הבנק המרכזי.
 11. הביקוש לכסף תלוי בשער הריבית ובתוצר הלאומי.
 12. בכל השאלות הנוגעות לשוק המט"ח מתווספות ההנחות:
 - 12.1. הממשלה נוקטת מדיניות של שער חליפין נייד ותנועות הון חופשיות.
 - 12.2. המשק הוא קטן ביחס לעולם, ואין לו השפעה על רמת המחירים ועל שער הריבית השוררים בעולם (כלומר, רמת המחירים בעולם ושער הריבית העולמי הם אקסוגניים).
 - 12.3. תנועות ההון תלויות בגורמים אקסוגניים, וכן בהפרש שבין שער הריבית המקומי לשער הריבית העולמי.

חלק א (60 נקודות)

(5 נק' לכל שאלה)

לפניכם 12 שאלות רב־ברירה. יש לענות על כולן.
לכל שאלה עליכם לבחור בתשובה אחת, הנראית לכם הנכונה ביותר.
את התשובות יש לסמן בדף התשובות המצורף בסוף השאלון.

שאלה 1

להלן נתונים ממאזן התשלומים של משק בשנה שעברה (במיליוני דולרים):

- יתרות המט"ח של המשק לא השתנו.
- המשק לווה מחו"ל 1,450 ופרע הלוואות משנים קודמות בסכום של 1,000.
- ההשקעות הזרות במשק 900 והשקעות של תושבי המשק בחו"ל 600.
- היבוא 2,000 והיצוא 1,500.

מנתונים אלו אפשר להסיק כי ב-(במיליוני דולרים):

- א. המשק קיבל העברות חד-צדדיות בסכום הגדול ב- 300 מזה שהוא נתן.
- ב. המשק קיבל העברות חד-צדדיות בסכום הגדול ב- 350 מזה שהוא נתן.
- ג. המשק קיבל העברות חד-צדדיות בסכום הקטן ב- 350 מזה שהוא נתן.
- ד. המשק קיבל העברות חד-צדדיות בסכום הקטן ב- 250 מזה שהוא נתן.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 2

משק סגור נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה.

הממשלה החליטה להגדיל את הצריכה הציבורית ב- 100 מיליון ש"ח, ושוקלת שתי חלופות מימון:

(1) מסים.

(2) מכירת אג"ח לציבור.

לפניכם טענות המתייחסות להשוואה בין שתי החלופות. איזו מהן נכונה?

- א. שער הריבית יעלה באותו שיעור בשתי החלופות.
- ב. הצריכה הפרטית תהיה יותר גדולה אם תיבחר חלופה 1.
- ג. ההשקעה תהיה יותר גדולה אם תיבחר חלופה 2.
- ד. הסכום הכולל של הצריכה הפרטית וההשקעה יהיה זהה בשתי החלופות.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 3

נתוני החשבונאות הלאומית של משק מסוים בשנה שעברה מראים שסכום השימושים המקומיים גדול מהתוצר. מכאן ניתן להסיק כי:

- א. היצוא גדול מהיבוא.
- ב. המשק בתעסוקה מלאה.
- ג. אם לא חל שינוי ביתרות המט"ח בשנה שעברה, אזי סכום תנועות ההון הנכנסות אל המשק שווה לסכום תנועות ההון היוצאות ממנו.
- ד. ייתכן שהמשק הוא משק סגור.
- ה. ההשקעה גדולה מהחיסכון.

שאלה 4

התייחסו לשיווי משקל חלקי בשוק מט"ח.

הניחו כי הממשלה הפחיתה מכסים המוטלים על מוצרים מיובאים רבים. כתוצאה מכך:

- א. היבוא גדל, היצוא גדל ושער החליפין הריאלי עלה.
- ב. היבוא גדל, היצוא לא השתנה ושער החליפין הריאלי עלה.
- ג. הן היבוא והן היצוא לא השתנו ושער החליפין הריאלי ירד.
- ד. עודף היבוא גדל ושער החליפין הריאלי עלה.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

שאלה 5

הנטייה השולית לחסוך שווה ל:

- א. שינוי בחיסכון האישי הנובע מעלייה של שקל אחד בביקוש המצרפי.
- ב. סך החיסכון האישי במשק מחולק במספר המשפחות.
- ג. חיסכון האישי מחולק בהכנסה הפנויה.
- ד. הפרש שבין ההכנסה הלאומית לבין הצריכה הפרטית.
- ה. שינוי בחיסכון האישי הנובע מעלייה של שקל אחד בהכנסה הפנויה.

המשך הבחינה בדף הבא

שאלה 6

שנת 2022 נמדדו במשק הנתונים הבאים (במיליוני ש"ח):

100	–	צריכה ציבורית
90	–	מסים
20	–	תשלומי העברה
600	–	תוצר לאומי נקי
40	–	עודף יבוא
410	–	הצריכה הפרטית
40	–	גירעון בתקציב הממשלה

מנתונים אלו ניתן להסיק, כי:

- א. החיסכון האישי הוא 120 וההשקעה הציבורית היא 0.
- ב. החיסכון האישי הוא 120 וההשקעה הציבורית היא 10.
- ג. החיסכון האישי הוא 120 ולא ניתן לחשב את ההשקעה הציבורית.
- ד. החיסכון האישי הוא 90 וההשקעה הציבורית היא 10.
- ה. כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

שאלה 7

איזו מהפעולות הבאות היא מדיניות מוניטרית מרסנת?

- א. מכירת אג"ח לציבור.
- ב. הקטנת יחס הרזרבה המינימלי על פיקדונות עובר ושב.
- ג. הפחתת המסים והצריכה הציבורית באותו הסכום.
- ד. הפחתת הריבית המוניטרית.
- ה. כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

שאלה 8

משק **סגור** נמצא בשיווי משקל **באבטלה**. כתוצאה מציפיות חיוביות בנוגע לתעסוקה בעתיד, משקי הבית הגדילו את הצריכה הפרטית לכל רמה של הכנסה פנויה וריבית. מכאן ניתן להסיק כי:

- א. התוצר יגדל, ההשקעה תגדל והצריכה הפרטית תגדל.
- ב. התוצר יגדל, לא ניתן לקבוע מה יקרה להשקעה ולא ניתן לקבוע מה יקרה לצריכה הפרטית.
- ג. התוצר יגדל, לא ניתן לקבוע מה יקרה להשקעה והצריכה הפרטית תגדל.
- ד. התוצר לא ישתנה, ההשקעה תגדל והצריכה הפרטית תקטן.
- ה. כל התשובות לעיל **אינן** נכונות.

שאלה 9

במשק מסוים נוקט הבנק המרכזי מדיניות של שמירה על שער ריבית קבוע על-ידי שינויים בכמות הכסף הנומינלית.

להלן שני מקרים :

I. התוצר הלאומי גדל.

II. הציבור שינה את התנהגותו והוא מחזיק פחות יתרות ריאליות בכל רמה של תוצר וריבית.

איזה אמצעי מדיניות מתאים כדי להשיג את מטרתו של הבנק המרכזי?

א. בשני המקרים הריבית לא תשתנה ולכן אין צורך להפעיל אמצעי מדיניות.

ב. מכירת אג"ח לציבור בשני המקרים.

ג. קניית אג"ח מהציבור בשני המקרים.

ד. מכירת אג"ח לציבור במקרה I וקניית אג"ח מהציבור במקרה II.

ה. קניית אג"ח מהציבור במקרה I ומכירת אג"ח לציבור במקרה II.

שאלה 10

משק סגור נמצא בשיווי משקל **בתעסוקה מלאה**. כתוצאה משכלולים שונים במערכת הבנקאות הציבור מעוניין להחזיק פחות יתרות ריאליות בכל רמת תוצר ושער ריבית. בעקבות כך, בשיווי המשקל החדש :

א. הן הצריכה הפרטית והן ההשקעה יגדלו.

ב. הריבית תרד.

ג. הן הצריכה הפרטית והן ההשקעה לא ישתנו.

ד. תיווצר במשק אבטלה.

ה. לא ניתן לקבוע מה יקרה לצריכה הפרטית ולהשקעה.

שאלה 11

להלן טענות על הקשר בין שער הריבית לבין הצריכה הפרטית. איזו מהן נכונה?

א. ככל ששער הריבית גבוה יותר כדאי לצרוך יותר.

ב. עלייה בשער הריבית מגדילה את התוצר ולכן הצריכה הפרטית גדלה.

ג. ירידה בשער הריבית גורמת לגידול בביקוש לכסף, ומכיוון שיש יותר כסף גם הצריכה הפרטית גדולה יותר.

ד. עלייה בשער הריבית מגדילה את כדאיות החיסכון ולפיכך מקטינה את הצריכה הפרטית לכל רמה של הכנסה פנויה.

ה. שינוי בשער הריבית לא משפיע על הצריכה הפרטית.

המשך הבחינה בדף הבא

שאלה 12

משק **סגור** נמצא בשיווי משקל באבטלה. הגודל האוטונומי של עקומת ההשקעה משתנה בתדירות גבוהה בהתאם למצב הביטחוני במשק וגורם לזעזועים ברמת התעסוקה. במצב המוצא מדיניות הבנק המרכזי היא שמירה על שער ריבית קבוע על-ידי שינויים בכמות הכסף. בדיון שנערך בבנק, הועלתה הצעה לשנות את המדיניות ולשמור על כמות הכסף הנומינלית קבועה ולא על הריבית. איזה מהטענות הבאות נכונה?

- א. במדיניות הקיימת הזעזועים ברמת התעסוקה גדולים יותר מאשר במדיניות המוצעת.
- ב. במדיניות הקיימת הזעזועים ברמת התעסוקה קטנים יותר מאשר במדיניות המוצעת.
- ג. הזעזועים ברמת התעסוקה אינם מושפעים מהמדיניות שינקוט הבנק המרכזי.
- ד. לא ניתן לקבוע אם המדיניות המוצעת תגדיל או תקטין את הזעזועים ברמת התעסוקה.
- ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

חלק ב (20 נקודות)

יש לענות על השאלה הבאה, לנמק ולהציג חישובים.

שאלה 13 (20 נקודות – 10 נקודות לכל סעיף)

להלן נתונים הידועים על משק סגור:

- הנטייה השולית לצרוך היא 0.8,
- הנטייה השולית להשקיע היא 0.1,
- הפער הדפלציוני הוא 100 ש"ח,
- התוצר של תעסוקה מלאה הוא 20,500 ש"ח,
- הביקוש לכסף לא תלוי בתוצר.

ענו על שני הסעיפים הבאים בהתבסס על נתונים אלה.

א. חשבו את התוצר של שיווי במשקל ואת משוואת הביקוש המצרפי .

תוצר שיווי המשקל: _____ משוואת הביקוש המצרפי: _____

ב. הניחו כי הממשלה החליטה להגדיל את הצריכה הציבורית ב- 100 ש"ח ולממן זאת על-ידי מסים. חשבו את השינוי בתוצר ואת השינוי בצריכה הפרטית שצפויים כתוצאה מכך.

השינוי בתוצר: _____ השינוי בצריכה הפרטית: _____

חלק ג (20 נקודות)

לפניכם שתי שאלות, 14 ו 15. יש לענות על שתייהן.
בכל אחת מהן מופיעות טענות. עליכם לקבוע לכל אחת מהטענות אם היא נכונה או לא נכונה ולנמק.
חשוב! הניקוד ניתן על הנימוק.

שאלה 14 (10 נקודות)

במערכת הבנקאות של המשק נתון כי יחס הרזרבה המינימלי כנגד פיקדונות העו"ש הוא 0.05.
הציבור החליט להקטין את כמות המזומן שבידיו ב-100 ש"ח ובמקביל הבנק המרכזי קנה אג"ח
מהציבור ב-50 ש"ח. כלכלנית טענה כי ההלוואות של הבנקים לציבור יגדלו ב-2,850 ש"ח.
הנימוק חייב לכלול חישובים מפורטים.

הטענה (נכונה/לא נכונה) _____

נימוק: _____

שאלה 15 (10 נקודות)

שער החליפין של הדולר היה שווה ל-3.64 ש"ח גם ב-1.1.2023 וגם ב-31.1.2023.
ידוע כי בתקופה שבין שני תאריכים אלה, בנק ישראל קנה דולרים.
כלכלנית טענה כי אם הבנק המרכזי לא היה קונה דולרים, אז היה פיחות בשקל.

הטענה (נכונה/לא נכונה) _____

דף נוסחאות החשבונאות הלאומית לבחינות סמסטר 2024א

הנחות מיוחדות לסמסטר זה

כל הרווחים מחולקים ולכן אין חיסכון עסקי, אין פחת.

סימונים

Y – תוצר

N – הכנסה לאומית

Y_d – הכנסה פנויה

T – מסים נטו (מסים – תשלומי העברה)

G – צריכה ציבורית

C – צריכה פרטית

I – השקעה נקייה (סכום של IG – השקעה ציבורית ו- IB – השקעה עסקית/פרטית)

S – החיסכון של המשק (סכום של SP – החיסכון האישי ו- SG – החיסכון הציבורי)

IM – יבוא

X – יצוא

BD – גירעון בתקציב הממשלה

נוסחאות (משמאל לימין)

$$Y = N$$

$$Y_d = Y - T$$

$$SP = Y_d - C$$

$$SG = T - G$$

$$Y + (IM - X) = C + I + G$$

$$I = S + IM - X$$

$$G + IG = T + BD$$

פתרון

חלק א

1. ד
2. ד
3. ה
4. א
5. ה
6. ב
7. א
8. ג
9. ה
10. ג
11. ד
12. א

שאלה 13 - סעיף א

הנטייה השולית להוציא היא: $MPE = MPI + MPC = 0.1 + 0.8 = 0.9$

המכפיל הוא: $K = \frac{1}{1-0.9} = 10$

פער התוצר = לפער הדפלציוני (100) כפול המכפיל (10) = 1,000.

תוצר שיווי משקל = לתוצר תע"מ (20,500) – פער התוצר (1,000) = 19,500.

נחשב את הגודל האוטונומי (A) של הביקוש המצרפי:

$$Y^* = K \times A = 10 \times A = 19,500 \rightarrow A = 1,950$$

מכאן שהנוסחה של הביקוש המצרפי היא: $AD = 1,950 + 0.9Y$

סעיף ב

פעולות הממשלה:

- הממשלה הגדילה את G ב-100 ש"ח, כלומר: $\Delta G = 100$.
 - הממשלה מימנה את השינוי על-ידי מסים ולכן: $\Delta T = 100$
- לפיכך הביקוש המצרפי עולה והשינוי בגודל האוטונומי של הביקוש המצרפי הוא:

$$\Delta A = \Delta G - MPC \times \Delta T = 100 - 0.8 \times 100 = 20$$

השינוי בתוצר: $\Delta Y = K \times \Delta A = 10 \times 20 = 200$

השינוי בהכנסה הפנויה: $\Delta Y_d = \Delta Y - \Delta T = 200 - 100 = 100$

השינוי בצריכה הפרטית הוא: $\Delta C = MPC \times \Delta Y_d = 0.8 \times 100 = 80$

התוצר גדל ב-200 והצריכה הפרטית גדלה ב-80.

שאלה 14

במצב המוצא:

יחס הרזרבה הוא 0.05 ולכן מכפיל הפיקדונות = 20.

הפחתת המזומן בידי הציבור ב- 100 ש"ח מגדילה את הרזרבות של הבנקים בסכום זה.

קניית אג"ח מהציבור ע"י הבנק המרכזי מגדילה את הרזרבות ב- 50 ש"ח.

לכן הרזרבות גדלו ב- 150 ש"ח.

העו"ש גדל ב- 150 כפול מכפיל הפיקדונות (20) = 3,000 ש"ח.

במאזן הבנקים עלייה ב- 150 ברזרבות ו-3,000 בעו"ש מאוזנות על-ידי עלייה בהלוואות בהפרש,

שהוא 2,850 ש"ח.

לפיכך הטענה נכונה.

שאלה 15

קניית דולרים על-ידי הבנק המרכזי מגדילה את הביקוש למט"ח ומעלה את שער החליפין.

מכיוון ששער החליפין לא השתנה, הרי שקרה דבר נוסף בשוק המט"ח שהוריד את שער החליפין.

מכאן, שאם הבנק המרכזי לא היה קונה דולרים שער החליפין היה יורד, כלומר היו נדרשים פחות

שקלים כדי לקנות דולר אחד, וזה ייסוף בשקל ולא פיחות.

פעולת הבנק המרכזי מנעה את הייסוף.

לפיכך הטענה לא נכונה.